

УДК 330.341.1
DOI: 10.60022/3(1)-32S

Куценко Борис Володимирович

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ПВНЗ «Європейський університет», Україна

Kutsenko Boris

PhD student

Private Higher Educational Institution «European University», Ukraine

ORCID: 0009-0001-4251-2608

ЕВОЛЮЦІЯ ТА СУЧАСНЕ ТРАКТУВАННЯ ІННОВАЦІЙ І ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У статті досліджено теоретичні засади інновацій та інноваційного розвитку підприємств. Узагальнено еволюцію наукових підходів до трактування поняття «інновації» та визначено ключові етапи їх формування. Проаналізовано сучасні підходи до визначення сутності інновацій та інноваційного розвитку у працях зарубіжних і вітчизняних науковців. Визначено взаємозв'язок між поняттями «інновації» та «інноваційний розвиток підприємства». Запропоновано авторське трактування зазначених категорій, що поєднує процесний, результативний та системний підходи. Розроблено концептуально-методичний алгоритм реалізації інноваційного розвитку підприємства, який враховує сучасні умови цифровізації, відкритості інновацій та орієнтації на сталий розвиток. Обґрунтовано практичне значення запропонованого підходу для підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, підприємство, інноваційний потенціал, алгоритм, інноваційний процес.

EVOLUTION AND MODERN INTERPRETATION OF INNOVATIONS AND INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES

Abstract. The article is devoted to the study of theoretical foundations of innovation and innovative development of enterprises in the context of modern economic transformations. The evolution of scientific approaches to the interpretation of the concept of “innovation” is analyzed, starting from classical theories to contemporary interdisciplinary perspectives. Particular attention is paid to the systematization of existing definitions and the identification of key characteristics of innovation as an economic category.

The paper examines modern approaches to understanding innovative development of enterprises, emphasizing its multidimensional nature, which combines process, result-oriented and systemic components. The relationship between the concepts of “innovation” and “innovative development” is substantiated, where innovation is considered as a fundamental driver and a structural element of the development process.

Based on the critical analysis of scientific literature, the author proposes original definitions of “innovation” and “innovative development of an enterprise”, which integrate technological, organizational, economic and managerial aspects. These definitions reflect the dynamic and continuous nature of innovation processes in the conditions of digitalization and increasing global competition.

A conceptual and methodological algorithm for the implementation of innovative development at the enterprise level is developed. The proposed algorithm includes a sequence of interconnected stages, from the identification of innovation potential and strategic goal setting to the evaluation of results and continuous improvement. It takes into account modern trends such as digital transformation, open innovation models, and the orientation towards sustainable development.

The practical significance of the obtained results lies in the possibility of applying the proposed approach in enterprise management systems in order to enhance competitiveness, adaptability and long-term efficiency. The results of the study can be used by managers, researchers and policymakers in the process of forming and implementing innovation strategies.

Keywords: *innovation, innovative development, enterprise, innovative potential, algorithm, innovative process.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації економічних систем, зумовлених процесами глобалізації, цифровізації та посиленням конкурентного середовища, інновації виступають ключовим фактором забезпечення ефективності діяльності підприємств та їх довгострокового розвитку. Перехід до економіки знань, зростання ролі інтелектуального капіталу та швидке поширення технологічних змін визначають необхідність системного впровадження інновацій у всі сфери функціонування підприємств. Саме інноваційний розвиток забезпечує здатність суб'єктів господарювання адаптуватися до змін зовнішнього середовища, формувати конкурентні переваги та створювати нові джерела доданої вартості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика інновацій та інноваційного розвитку є предметом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Значний внесок у розвиток теорії інновацій здійснив Й. Шумпетер, який розглядав інновації як нові комбінації факторів виробництва [1]. Подальший розвиток наукових підходів пов'язаний із працями представників неокласичної та ендогенної теорії економічного зростання, зокрема Р. Солоу, П. Ромера та Р. Лукаса, які обґрунтували роль науково-технічного прогресу та знань у формуванні економічного розвитку [2, 3, 4].

Сучасні дослідження Бенойт Дж, Джеральд Дж., Домінік В., Калетника О., Гріщенко А., Дорошкевич К., Колінко Н., Дзвоник Р., Гальчука А. акцентують увагу на системному, процесному та ціннісному підходах до трактування інновацій, а також на їх ролі в умовах цифрової трансформації, відкритості інновацій та формування інноваційних екосистем [5-9]. Водночас питання сутності інноваційного розвитку підприємства, його структурних елементів та механізмів реалізації залишаються дискусійними.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, відсутній єдиний підхід до трактування понять «інновації» та «інноваційний розвиток підприємства», що зумовлено багатогранністю цих категорій. Потребує подальшого дослідження питання узгодження процесного та результативного підходів, а також формування цілісного механізму реалізації інноваційного розвитку підприємств з урахуванням сучасних викликів цифрової економіки.

Метою статті є поглиблення теоретико-методичних засад дослідження інновацій та інноваційного розвитку підприємств шляхом узагальнення еволюції наукових підходів до трактування зазначених категорій.

Виклад основного матеріалу. Еволюція наукових уявлень про інновації відображає загальний розвиток економічної думки та трансформацію підходів до забезпечення економічного зростання. Первинно поняття інновації використовувалося у позаекономічному контексті, зокрема в культурології, де воно означало процеси запозичення та поширення елементів однієї культури в іншу. З розвитком індустріального суспільства та ускладненням господарських систем виникла потреба у його економічному осмисленні як чинника підвищення ефективності виробництва та розвитку економіки.

Суттєвий внесок у формування економічного розуміння інновацій здійснив Й. Шумпетер, який розглядав їх як «нові комбінації» факторів виробництва, що забезпечують динамічні зміни в економічній системі [1]. Подальший розвиток наукових підходів призвів до формування еволюційного бачення інновацій відповідно до розвитку економічної науки та трансформації господарських систем. Кожен етап відображає зміну акцентів у дослідженні інновацій — від їх позаекономічного трактування до сучасного комплексного бачення як багатовимірного явища, що формується під впливом цифровізації та глобалізації. З метою систематизації основних етапів розвитку теорії інновацій доцільно виділити ключові підходи, які відображають логіку еволюції наукової думки (табл. 1).

Таблиця 1

Еволюція наукових підходів до трактування інновацій

Етап	Характеристика підходу
Культурологічний	Інновації розглядаються як процес запозичення та поширення нових ідей і елементів культури між різними соціальними системами; мають позаекономічний характер
Становлення економічного розуміння інновацій	Формується уявлення про інновації як чинник економічного розвитку; інновації пов'язуються з нововведеннями у виробництві та підприємницькій діяльності
Неокласичний	Інновації трактуються як екзогенний фактор економічного зростання, що впливає на продуктивність факторів виробництва, але не пояснюється всередині економічної системи
Ендогенний	Інновації розглядаються як результат цілеспрямованої діяльності економічних суб'єктів, зокрема інвестицій у знання, людський капітал і дослідження

Продовження таблиці 1

Інституційний	Інновації трактуються як результат взаємодії економічних, соціальних та інституційних структур; підкреслюється роль держави, науки та бізнесу
Еволюційний	Інновації розглядаються як безперервний процес адаптації, навчання та накопичення досвіду; акцент на динамічному характері змін
Системно-мережевий (цифровий)	Інновації визначаються як результат взаємодії мереж, знань і цифрових технологій; враховуються відкриті інновації, партнерства та глобальні зв'язки

Джерело: складено автором на основі [1-4]

Таким чином, еволюція підходів до трактування інновацій свідчить про поступовий перехід від їх вузького, переважно позаекономічного розуміння до комплексного міждисциплінарного підходу. Сучасний етап характеризується домінуванням системно-мережевого бачення, у межах якого інновації виступають результатом взаємодії різних суб'єктів, знань і технологій, а також ключовим фактором забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємств.

У сучасній науковій літературі інновації трактуються з різних позицій, що відображає їх складну та багатовимірну природу. Зокрема, у працях зарубіжних дослідників простежується акцент на системному та міждисциплінарному підході. Так, Дель Боско та ін. розглядають інновації як результат впровадження нововведень, що забезпечують економічний, соціальний або технологічний ефект, підкреслюючи їх прикладну спрямованість і значення для розвитку економіки [10]. Водночас Р. фон Шомберг та Дж. Хенкінс трактують інновації як процес розробки та впровадження нових рішень, який має відповідати соціальним потребам і етичним нормам та орієнтуватися на забезпечення сталого розвитку, що розширює традиційне розуміння інновацій за рахунок соціальної складової [11].

Серед вітчизняних науковців також відсутній єдиний підхід до визначення інновацій, однак простежуються спільні концептуальні риси. Так, О. Калетник визначає інновації як нову ідею, продукт або підхід, що створює додаткову цінність для споживача та спрямований на вирішення конкретних проблем, акцентуючи увагу на їх ціннісному аспекті [6]. К. Холява розглядає інновацію як кінцевий результат інноваційного процесу у вигляді нової технології, продукту або послуги, що впроваджується на ринку, підкреслюючи її результативний характер [12]. Водночас Д. Яковенко пропонує більш комплексний підхід, відповідно до якого інновація одночасно виступає і процесом, і результатом створення, впровадження та поширення нововведень, що призводять до суттєвих змін у системі та мають практичне застосування [13].

Аналіз сучасних трактувань поняття «інновації» свідчить про відсутність єдиного підходу до його визначення, що зумовлено складністю та багатогранністю цього явища. З одного боку, інновації розглядаються як процес створення, поширення та впровадження нових знань, технологій і рішень, а з іншого — як результат інноваційної діяльності у вигляді нових продуктів, послуг чи технологій, що мають практичну цінність.

У міжнародній практиці інновації визначаються як впровадження нових або суттєво вдосконалених продуктів, процесів чи методів діяльності, що підкреслює їх прикладний характер і орієнтацію на створення цінності.

Водночас у наукових працях зарубіжних дослідників інновації дедалі частіше розглядаються як складна система взаємодії знань, ресурсів та інституцій, що формується під впливом цифровізації, розвитку економіки знань та глобалізації.

Узагальнення існуючих підходів дозволяє зробити висновок, що інновації мають багатовимірний характер і охоплюють процесні, результативні, системні та ціннісні аспекти. Це обумовлює доцільність використання інтегрованого підходу до їх трактування.

Таким чином, узагальнення наведених підходів дозволяє визначити інновації як комплексний процес створення, трансформації, впровадження та комерціалізації нових або вдосконалених ідей, знань, технологій і управлінських рішень, який забезпечує формування доданої вартості та сприяє підвищенню ефективності функціонування економічних систем.

Поглиблення розуміння сутності інновацій логічно зумовлює необхідність дослідження категорії «інноваційний розвиток», яка відображає більш широкий і системний характер змін у діяльності підприємства. Інноваційний розвиток доцільно розглядати як послідовний процес якісного оновлення підприємства, що охоплює всі сфери його функціонування — виробництво, управління, організаційну структуру та комерціалізацію знань.

У наукових дослідженнях інноваційний розвиток розглядається як складне багатокomпонентне явище, що охоплює різні аспекти функціонування економічних систем. Зокрема, С. Ковальчук визначає інноваційну модель розвитку економіки як цілісну систему взаємопов'язаних елементів, основу якої

становлять процеси створення нових знань та ідей, розвиток освітнього середовища для підготовки кадрів, а також механізми трансформації наукових результатів у комерційні продукти. Важливими складовими такої моделі є також впровадження інновацій у практичну діяльність та ефективна система державного і корпоративного управління інноваційними процесами [14].

Н. Присяжнюк та О. Ланченко розглядають інноваційний розвиток як систему економічних, організаційних і правових відносин, що виникають у процесі здійснення інноваційної діяльності та забезпечують трансформацію функціонування суб'єкта господарювання [15]. Такий підхід акцентує увагу на взаємозв'язках між елементами інноваційного процесу та їх впливі на структурні зміни.

На думку Л. Федулової, Е. Забарної та С. Філіпової, інноваційний розвиток на рівні підприємства є комплексною соціально-економічною трансформацією, спрямованою на формування внутрішньої системи, здатної генерувати та реалізовувати інновації. Ключову роль у цьому процесі відіграє використання результатів інтелектуальної діяльності, що забезпечує створення наукомістких продуктів і підвищення доданої вартості [16].

Сучасні підходи підкреслюють, що інноваційний розвиток виступає ключовим інструментом адаптації підприємства до змін зовнішнього середовища, забезпечуючи його конкурентоспроможність, стійкість та здатність до довгострокового зростання.

Узагальнення наукових підходів дозволяє сформувати авторське трактування інноваційного розвитку підприємства як системного, цілеспрямованого та безперервного процесу формування, реалізації й коригування довгострокових напрямів розвитку суб'єкта господарювання, що базується на інтеграції факторів інноваційного потенціалу, диференційованих за рівнем інноваційної спроможності (базові, розвиваючі, інтенсивні), та забезпечується використанням системи кількісних і якісних показників оцінювання інноваційної діяльності.

У прикладному аспекті інноваційний розвиток виконує низку взаємопов'язаних функцій, які визначають його значення у забезпеченні ефективності діяльності підприємства. Передусім він виступає інструментом реалізації стратегічного потенціалу, оскільки забезпечує здатність підприємства своєчасно впроваджувати інноваційні ідеї та трансформувати наявні ресурси у ринково значущі результати [8].

Водночас інноваційний розвиток сприяє глибинним якісним перетворенням підприємства, формуючи передумови для його адаптації до змін зовнішнього середовища. Така трансформація базується на безперервному оновленні елементів системи управління та виробництва, що дозволяє підвищити гнучкість і адаптивність господарської діяльності.

Важливою функцією інноваційного розвитку є забезпечення довгострокової динаміки зростання, що досягається шляхом раціонального використання ресурсного потенціалу та орієнтації на стабільний розвиток у стратегічній перспективі. Це дозволяє підприємству не лише зберігати досягнуті позиції, але й нарощувати їх у конкурентному середовищі.

Крім того, інноваційний розвиток виступає важливим чинником формування стійкості підприємства до впливу зовнішніх дестабілізуючих факторів. Завдяки впровадженню інновацій створюються механізми швидкого реагування на зміни ринкової кон'юнктури, що підвищує рівень економічної безпеки та знижує вразливість до ризиків.

Узагальнюючи, слід зазначити, що інноваційний розвиток є ключовим фактором підвищення конкурентоспроможності підприємства, оскільки сприяє зростанню ефективності його діяльності та зміцненню ринкових позицій через активізацію інноваційних процесів у всіх сферах функціонування.

Розвиток сучасних теоретичних засад інноваційного управління, зокрема у межах концепцій інноваційного циклу, відкритих інновацій, управління знаннями та портфельного підходу до управління інноваціями, свідчить про трансформацію уявлень щодо організації інноваційних процесів на підприємстві. На зміну традиційній лінійній моделі, що передбачає послідовне проходження окремих стадій, приходить інтегрований підхід, орієнтований на поєднання стратегічних, організаційних, фінансових і поведінкових складових управління. Така трансформація забезпечує перехід від фрагментарного впровадження нововведень до формування цілісної системи, здатної генерувати, реалізовувати та масштабувати інновації на постійній основі.

У цьому контексті особливої актуальності набуває перегляд підходів до формалізації процесу інноваційної діяльності підприємства. Йдеться про необхідність не лише уточнення його змістового наповнення, але й структурного ускладнення з урахуванням сучасних інструментів управління. Зокрема, доцільним є розширення алгоритму за рахунок включення етапів ініціювання інноваційних змін, управління інноваційним портфелем, інтеграції знань у процес прийняття рішень, ринкової комерціалізації результатів та впровадження механізмів адаптивного зворотного зв'язку.

Відповідно до зазначеного підходу, пропонується концептуально-методичний алгоритм реалізації інноваційного розвитку підприємства, який відображає не просто послідовність дій, а взаємопов'язану

систему управлінських етапів, що забезпечують безперервність і цілеспрямованість інноваційних перетворень (рис. 1).

Запропонований алгоритм слід розглядати як структуровану модель управління інноваційною діяльністю, що інтегрує ключові функції менеджменту та орієнтована на досягнення довгострокових стратегічних результатів. Його логіка базується на поєднанні стратегічного бачення, ресурсного забезпечення та механізмів адаптації до змін зовнішнього середовища.

Вихідним етапом є формування стратегічних передумов інноваційного розвитку, що передбачає ідентифікацію потреб у трансформації, визначення пріоритетних напрямів інноваційних змін і оцінювання їх доцільності з урахуванням впливу внутрішніх і зовнішніх факторів. На цьому етапі формується інноваційна орієнтація підприємства, яка визначає подальшу логіку управлінських рішень.

Подальший розвиток процесу пов'язаний із формуванням інноваційного портфеля, що включає генерування ідей, їх відбір та ранжування за критеріями стратегічної відповідності, ефективності та ризикованості. У результаті створюється збалансована сукупність інноваційних проєктів, яка забезпечує узгодження короткострокових і довгострокових цілей розвитку підприємства.

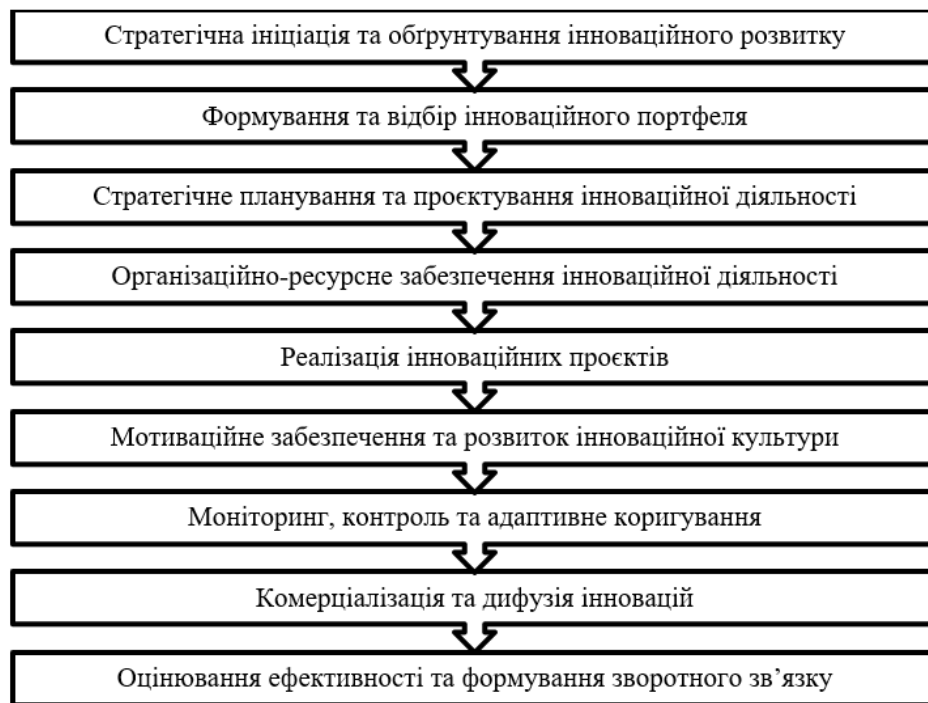

Рис. 1. Концептуально-методичний алгоритм реалізації інноваційного розвитку підприємства
Джерело: сформовано автором

На етапі стратегічного проєктування інноваційної діяльності здійснюється деталізація обраних напрямів шляхом розроблення відповідних програм, обґрунтування економічної доцільності проєктів, визначення параметрів ресурсного забезпечення та ідентифікації потенційних ризиків. Це дозволяє підвищити обґрунтованість управлінських рішень та мінімізувати невизначеність.

Організаційно-економічне забезпечення інноваційного процесу передбачає формування відповідної системи управління, визначення джерел фінансування та налагодження взаємодії із зовнішніми контрагентами, включаючи наукові установи, інвесторів і партнерів. Важливу роль відіграє створення сприятливого інституційного середовища для реалізації інновацій.

Реалізаційна фаза охоплює безпосереднє впровадження інноваційних проєктів, що передбачає координацію діяльності виконавців, контроль за використанням ресурсів і дотриманням часових параметрів. На цьому етапі інноваційні ідеї трансформуються у практичні результати.

Суттєвим елементом алгоритму є формування мотиваційного механізму та розвиток інноваційної культури, що забезпечують залучення персоналу до інноваційної діяльності. Стимулювання творчої активності працівників і підтримка ініціативності сприяють підвищенню результативності інноваційних процесів.

Функції контролю та адаптації реалізуються через систему моніторингу, яка дозволяє своєчасно виявляти відхилення від запланованих показників і здійснювати коригування управлінських рішень, що

забезпечує гнучкість інноваційного розвитку та його пристосованість до динамічних змін середовища.

Завершальні стадії алгоритму пов'язані з комерціалізацією інновацій та їх поширенням, що передбачає виведення нововведень на ринок, їх масштабування та інтеграцію у господарську діяльність. У результаті інновації набувають економічного змісту та формують конкурентні переваги підприємства.

Остаточний етап полягає в оцінюванні ефективності інноваційної діяльності та формуванні зворотного зв'язку, який забезпечує накопичення досвіду та його використання у подальших управлінських циклах. Це створює передумови для безперервного вдосконалення інноваційного процесу.

Запропонований алгоритм відображає системну логіку управління інноваційним розвитком підприємства, забезпечує інтеграцію всіх етапів інноваційної діяльності та сприяє підвищенню її результативності в умовах нестабільного та високоризикового середовища.

Висновки. У ході дослідження узагальнено еволюцію наукових підходів до трактування інновацій та встановлено, що сучасне їх розуміння сформувалося в межах системно-мережевого підходу, який розглядає інновації як результат взаємодії знань, технологій, інституцій та економічних суб'єктів. Доведено, що багатовимірність даної категорії зумовлює необхідність застосування інтегрованого підходу до її трактування, який поєднує процесні, результативні, системні та ціннісні характеристики, що дозволило уточнити сутність інновацій як комплексного явища, що забезпечує створення доданої вартості та виступає ключовим чинником економічного розвитку підприємств.

Поглиблено теоретичні засади дослідження інноваційного розвитку підприємства як системного, безперервного та цілеспрямованого процесу якісних змін, що охоплює всі сфери його функціонування. Обґрунтовано, що інноваційний розвиток виступає не лише інструментом підвищення ефективності діяльності, але й механізмом забезпечення адаптивності, стійкості та довгострокового зростання підприємства в умовах динамічного зовнішнього середовища. Визначено його ключові функції, серед яких стратегічна, трансформаційна, адаптивна та забезпечення конкурентоспроможності.

На основі узагальнення сучасних концепцій управління інноваціями розроблено концептуально-методичний алгоритм реалізації інноваційного розвитку підприємства, який передбачає структуризацію управлінських етапів від формування стратегічних передумов до оцінювання результатів і забезпечення зворотного зв'язку. Запропонований підхід відрізняється комплексністю, оскільки інтегрує стратегічні, організаційні, ресурсні та поведінкові аспекти управління, забезпечує узгодженість управлінських рішень і безперервність інноваційного циклу.

Доведено, що впровадження запропонованого алгоритму дозволяє підвищити ефективність інноваційного розвитку підприємства шляхом систематизації процесів управління інноваціями, зниження рівня невизначеності та забезпечення адаптації до змін зовнішнього середовища. Практична значущість отриманих результатів полягає у можливості їх використання для формування цілісного механізму управління інноваційними процесами, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємств та їх переходу до інноваційно орієнтованої моделі розвитку.

Література

1. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку.; пер. з англ. В. Старка. Київ : Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2011. 242 с
2. Solow R. M. A Contribution to the Theory of Economic Growth. *The Quarterly Journal of Economics*. 1956. Vol. 70, No. 1. P. 65–94. DOI: <https://doi.org/10.2307/1884513>
3. Romer P. M. Endogenous Technological Change. *Journal of Political Economy*. 1990. Vol. 98, No. 5. P. S71–S102. DOI: <https://doi.org/10.1086/261725>
4. Lucas R. E. On the Mechanics of Economic Development. *Journal of Monetary Economics*. 1988. Vol. 22, No. 1. P. 3–42. DOI: [https://doi.org/10.1016/0304-3932\(88\)90168-7](https://doi.org/10.1016/0304-3932(88)90168-7)
5. Benoît G., Gérald G., Dominique V. Handbook on Alternative Theories of Innovation. Cheltenham, UK-Northampton, MA, USA. 2021. URL: <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgzGpHHQwfJSQfwTmGcJgmrDShwQc?projector=1>
6. Калетник О.В. Етимологічне походження та теоретико-методологічні підходи до визначення поняття «інновація». *Ефективна економіка*. 2022. № 8. DOI: 10.32702/2307-2105.2022.8.36
7. Гріщенко А. Суть і основні поняття інноваційного розвитку підприємства: теоретичний аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. No20. С.181–188. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.20.181>
8. Дорошкевич К., Колінко Н., Дзвоник Р. Інноваційний розвиток підприємства: сутність, значення та візуалізація складових. *Економічний простір*. 2024. No 190. С. 8–14. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-2>
9. Гальчук А.А. Трактування та взаємозв'язок категорій «інновація», «новація», нововведення»,

«інноваційний процес» та «інноваційна діяльність». Ефективна економіка № 9, 2015. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4295>

10. Del Bosco, B., Mazzucchelli, A., Chierici, R., & Di Gregorio, A. (2021). Innovative startup creation: The effect of local factors and demographic characteristics of entrepreneurs. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 17(1), 145-164. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11365-019-00618-0>

11. René von Schomberg, Jonathan Hankins (eds.) International Handbook on Responsible Innovation - a Global Resource. Nanoethics. 2021. 15: P. 133–141 – URL: <https://drive.google.com/file/d/12Ds5acTVC Ec8CRYy3QPlppWPfN7fZaLG/view>.

12. Холявка С.В. Цивільно-правові договори у сфері інноваційної діяльності. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право. – Львівський національний університет імені Івана Франка; Львів, 2023.

13. Яковенко Д. В. Уточнення поняття інновацій в контексті їх комерціалізації. *Економіка та держава*. 2015. № 1. С. 92–95. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=3059&i=22>

14. Ковальчук С. В. Інноваційний розвиток українських підприємств: реалії та перспективи. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 6, Т. 4. С.7-10

15. Присяжнюк Н., Ланченко О. Сутність та зміст інноваційної діяльності у сільському господарстві. *Сталий розвиток економіки*. 2024. №3(50). С. 123-128. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-19>

16. Федулова Л. І., Забарна Е.М., Філіппова С.В. Інноваційний розвиток підприємства: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Одеса, ОНПУ: Бондаренко М. О., 2016. 700 с.

References

1. Schumpeter, J. A. (2011). *Teoriia ekonomichnoho rozvytku* [The Theory of Economic Development] (V. Stark, Trans.). Kyiv: Vydavnychiy dim “Kyievo-Mohylianska akademiiia”.

2. Solow, R. M. (1956). A contribution to the theory of economic growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 70(1), 65–94. <https://doi.org/10.2307/1884513>

3. Romer, P. M. (1990). Endogenous technological change. *Journal of Political Economy*, 98(5), S71–S102. <https://doi.org/10.1086/261725>

4. Lucas, R. E. (1988). On the mechanics of economic development. *Journal of Monetary Economics*, 22(1), 3–42. [https://doi.org/10.1016/0304-3932\(88\)90168-7](https://doi.org/10.1016/0304-3932(88)90168-7)

5. Benoît, G., Gérald, G., & Dominique, V. (2021). *Handbook on Alternative Theories of Innovation*. Cheltenham, UK; Northampton, MA: Edward Elgar Publishing.

6. Kaletnyk, O. V. (2022). Etymological origin and theoretical-methodological approaches to defining the concept of “innovation”. *Efektivna ekonomika*, (8). <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.8.36>

7. Hrishchenko, A. (2024). The essence and basic concepts of enterprise innovative development: theoretical aspect. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, (20), 181–188. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.20.181>

8. Doroshkevych, K., Kolinko, N., & Dzvonyk, R. (2024). Innovative development of the enterprise: essence, significance and visualization of components. *Ekonomichniy prostir*, (190), 8–14. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-2>

9. Halchuk, A. A. Interpretation and interrelation of the categories “innovation”, “novation”, “innovation implementation”, “innovation process” and “innovation activity”. *Efektivna ekonomika*. 2015 (9). Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4295>

10. Del Bosco, B., Mazzucchelli, A., Chierici, R., & Di Gregorio, A. (2021). Innovative startup creation: The effect of local factors and demographic characteristics of entrepreneurs. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 17(1), 145–164.

11. von Schomberg, R., & Hankins, J. (Eds.). (2021). *International handbook on responsible innovation: A global resource*. Nanoethics, 15, 133–141.

12. Kholiavka, S. V. (2023). *Tsyvilno-pravovi dohovory u sferi innovatsiinoi diialnosti* [Civil law contracts in the field of innovation activity] (Doctoral dissertation, Ivan Franko National University of Lviv).

13. Yakovenko, D. V. (2015). Clarification of the concept of innovation in the context of commercialization. *Ekonomika ta derzhava*, (1), 92–95.

14. Kovalchuk, S. V. (2011). Innovative development of Ukrainian enterprises: realities and prospects. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, 6(4), 7–10.

15. Prysiazniuk, N., & Lanchenko, O. (2024). The essence and content of innovation activity in agriculture. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, 3(50), 123–128. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-19>

16. Fedulova, L. I., Zabarna, E. M., & Filippova, S. V. (2016). *Innovatsiinyi rozvytok pidpriemstva*

[Innovative development of the enterprise]. Odesa: ONPU.

Отримано: 21.12.2025

Прийнято до публікації: 14.01.2026

Опубліковано: 15.01.2026